

Agerdyrkningsstatistik af England.

(Efter Farmers Magazine, 2det Bind. 1852.)

Efterstaaende Artikel, som en af Landets dygtigste Landmænd har havt den Godhed at tilsende Udgiverne, var ledsaget af følgende Bemærkninger:

„Nærværende Afhandling indeholder Sandheder støttede paa Tal og Erfaring, der ere ligesaa gjældende og ligesaa anvendelige paa danske, som paa engelske Forhold. Den taler det virkelige rationelle Agerbrugs Sag med et Sprog, der, idetmindste forekommer mig at være særdeles tydeligt og overbevisende. Den siger os, at vi igjennem et forædlet Kreaturhold skulle hæve vore Jorders Cultur; en bekjendt Sætning vil man svare mig, og jeg indrømmer, bekjendt nok, men desværre kun saare lidet gennemført, saare faa Steder bragt til virkelig systematisk Anvendelse. Jordens Produktivitet er for os, naar vi tage Hensyn til Massen af vore Jordbrugere, en Capital, som vi snarere formindste end forøge; den naturlige Frugtbarhed have vi vel lært at afbenytte bedre ved Hjælp af en omhyggeligere Behandling, og især ved Udgravning og Mergling, men vi have ei samtidig dermed anerkjendt Jordens retlige Fordring paa en aarlig Tilbagebetaling af det Anbetroede i en anden Stikfelse, have ei vedkjendt os den Forpligtelse, der paahviler os imod Jorden (og uden hvilken enhver anden Forbedring ifkun er saare usikker) at styrke og forøge dens Produktionssevner ved den simpleste og naturligste Forvandling af en væsentlig Deel

af Jordens Frembringelser til Plantenæring. Der spørges meget for meget kan det betale sig? (vel at mærke inden Aarets Udgang), er det nødvendigt? Kornpriserne ere for høie, det er urimeligt at fødre Korn op ved Kreaturerne, meget hellere købe kunstige Gjødemidler.

Efter min Overbeviisning ere flige Raisonnements yderst farlige, og lede os ikke til at tilfredsstille vor Creditor.

Naar Videnskaben lærer os gennem troværdige Analyser, hvilke Stoffer Jorden især trænger til, da ere vi den saare taknemmelige og lytte gjerne til dens Raad, men Naturens Krebsløb kan den ei forandre. Vor ammoniakaliske Stalbgjødning er vort Agerbrugs bedste Grundvold, dens Førgelse og Førbæring maa være Landmandens vigtigste Opgave, men desuden gjør Jorden under almindelige Forhold Fordring paa Hvile, der ei heller ustraffet kan berøves den. Det vilde føre mig for langt at udvikle Forholdet hvori den hvilende Jord bør staae til den fornbærende, det er kun disse Liniers Hensigt at indføre og anbefale den efterfølgende Artikel til danske Landmænds velvillige Opmærksomhed. Den er skrevet af en af de Mænd, som Bladet „Times” udsendte for at bereise Storbritannien for at give en samvittighedsfuld og troværdig Skildring af Englands Agerbrug ialmindelighed. Gid Deres Tidsskrifts Læsere ikke stufede maae lægge de følgende Blade til Side.”

Efter nu at have bereist 32 af Englands 40 Grevskaber, afgive de alt erholdte mange Facta en sikker Basis for en nøiagtig Bedømmelse af Agerbrugets nærværende Tilstand, og vor Reise nærmer sig derfor Enden.

Siden Arthur Young bereiste Landet i Aarene 1770—71, har der ei været foretaget nogen lignende Undersøgelsesreise. De landøkonomiske Beretninger over Grevskaberne, der ere samlede af Landvæsenstolret, og nu offentliggjorte af det kongelige Landhuusholdningsselskab, ere flere Mænds Arbejde, hvilke vel nok ere fulde af lærerige Gjenstande, men mangle Sammenhæng og den Leilighed til Sammenligning, som een

Mand kan give, ved det Overblik han har over alle de forskjellige Maader Landvæsenet drives paa i hele England, ved succesfult at see disse.

Et Tidrum af 80 Aar afgiver tilstrækkelig Leilighed for med Nøiagtighed at beskrive de i Landvæsenet gjorte Fremstribt. Youngs Beretning over hans 6 Maanedes Reise ender med meget specificerede Data over Afgifterne, Produktionen, Priser og Lønninger i Aarene 1770—71, som de fandtes i de 28 Grevskaber han besøgte. Den Maade han forstaffede sig disse paa, var ved personlig Forespørgsel hos de troværdigste Personer.

Med Hensyn til Produktionen og Afgifterne, da er det klart, at en Overensstemmelse umuligt kan finde Sted, undertagen de samme Gaarde vare undersøgte; derfor stemme de givne Talstørrelser ei ganske overens, men nærme sig kun saameget som muligt hinanden.

Indtil Regieringen optager det vigtige Spørgsmaal at indsamle statistiske Beretninger over Agerbruget maae vi være fornøiede med de omtrentlige Resultater, der kunne erholdes ved personlig Forespørgsel, men hvor samvittighedsfuld end alle Data ere samlede, ere de dog altid forholdsviis faa til deraf at drage almindelige Slutninger.

Efter Youngs Beretning i 1770 var Gjennemsnitsafgiften af dyrket Jord i 28 af Englands Grevskaber

7 Rbd. 92 p. pr. Td. Ld.

I de samme Grevskaber afgiver

vor Beretning i 1850—51 en Gjenn-

nemsnitsafgift af 16 — 3 - - - -

Giver Stigning i Afgift i 80 Aar 8 — 7 - - - -

eller over 100 pCt.

I 1770 var Hvedeproduktionens Gjennemsnit

8 Td. - Skp. pr. Td. Ld.

I 1850—51 i samme Grevskaber

var den 9 — 2 — - - -

Giver forøget Hvedeproduktion . . 1 — 2 — - - -

eller 14 pCt.

§ 1770 var Arbeidernes Gjennemsnitsløn

3 Rbd. 24 $\frac{1}{2}$ sk. om Ugen

§ 1850—51 var den i de samme

Grevstaber 4 — 28 — — —

Giver Forøgelse i Arbeidernes Løn . 1 — 4 — — —
eller 34 pCt.

Brød.	Smør.	Kjøb.
pr. R	pr. R	pr. R

1770 var Prisen paa Fødemidler 5 Rbd. 21 $\frac{1}{2}$ Rbd. 14 Rbd.

§ 1850—51 4 $\frac{1}{2}$ — 43 — 18 —

§ 1770 var Uldprisen 19 Rbd. pr. R.

§ 1850—51 43 — — —

§ 1770 var Gjennemsnitsafgiften af Arbeidernes Huse
16 Rbd. 48 $\frac{1}{2}$ sk. aarlig, og i 1850—51 var den 34 Rbd. 14 $\frac{1}{2}$ sk.

Det sees saaledes, at Gjennemsnitsafgiften paa dyrket Jord
er i 80 Aar stegen 100 pCt., Hvedeproduktionen 14, Arbeider-
nes Løn 34 og Afgiften paa deres Huse 100 pCt.

De 14 pCts. Forøgelse af Hvedens Gjennemsnitsudbytte
pr. Td. Land, viser den fulde forøgede Produktion, og denne
er alene opnaaet ved en bedre Behandling af Jord, der endog
har været af en ringere Kvalitet; thi det kan ei betvivles, at
der var mindre Jord under Ploven i 1770, og Gjennemsnits-
produktionen blev dengang beregnet af langt bedre Jord, da
naturligvis den bedste Jord er dyrket først. Skjøndt det større
Areal, der nu bærer Hvede, har en høiere Gjennemsnitsproduk-
tion, staaer det dog ei i Forhold til Afgiftens Forøgelse i det
samme Tidsrum, og Hvedens Pris er dertil næsten den samme
som dengang. Dette Misforhold kan forklares ved at betragte
Indkomsterne af Kreaturerne.

Modens Kornet ei er steget i Pris, har Smør-, Kjød-
' og Uldpriserne næsten fordoblet sig. Quantiteten af disse er
ogsaa betydelig tiltaget; paa samme Jord holdes større Kør,
Kreaturer, der komme til en hurtigere Modenhed og større Vægt,
faar af høiere Vægt, med bedre Kjød og mere Uld. Paa

Meierigaarde og saadanne, der ere stiftede til Opbræt og Fædning af Kreaturer, navnlig af Faar, har den aarlige Productionsværdi holdt Skridt med Stigningen i Afgifterne. Paa de kornproducerende Gaarde er dette ganske anderledes; i tidligere Tid bleve de stærke Leerjorder anseete som Landets egentlige Hvedejorder, og betalte derfor de hvieste Afgifter, den største Tiende og beskæftigede de fleste Arbeidere. Nye Forbedringer have ganske forandret deres Stilling; en mere udvidet Dyrkning af Grønfoder og Fædningen af Kreaturer har i den Grad hævet de lette Jorders produktive Evne, at disse levere Korn billigere end Leerjorderne, og dertil besidde den vigtige Fordeel, at de Kreaturer, som holdes paa disse, samtidig afgive et betydeligt Overskud. Som Følge deraf have vi fundet i alle Egne af Landet, at de Landmænd, der have stærke Leerjorder, lide overordentlig ved Kornprisernes Valen i de sidste Aar.

Jordafgiften er, efter McCulloch, „Resultatet af de forskjellige Afdrag paa Capitaler, der efterhaanden ere anvendte i Algerbruget“; men i Virkeligheden have vi fundet Afgiften at være en meget egensindig Ting, ofte reguleret mere af Herrens eller hans Forvalters Sindelag, samt Skik og Brug i Naboskabet, end af Jordens Kvalitet eller de Fordele, den afgiver. Der findes ikke et Grevskab i England, hvor man ikke kunde fremvise Exempler herpaa. Paa et Sted kan man finde Jord bortforpagtet til 12 Rbd. pr. Td. Land, medens af Nabogaarden, af samme Godhed og med samme Lethed til at blive bortforpagtet, betales 18 Rbd. Blandt Landmænd, der besidde lige Dygtighed og Foretagelsesaaend, bliver denne Forskel i Afgift i Kommen hos den heldige Forpagter, der har den milde Godeier. Imidlertid er Anstrængelse i Almindelighed en Følge af Nødvendighed, og den Mand, som svarer 18 Rbd., er nødsaget til at være flittig, medens Naboen kan være doven, i hvilket Tilfælde Forskjellen i Afgiften bliver et Tab for det Almindelige, eftersom Egegylbighed fører til formindsket Produktion. Den virksumme og flittige Mand udfører mere Arbejde, for ved

en forhviert Produktion at være istand til at betale den høiere Afgift.

Medens vi paa den ene Side fraraade for billige Afgifter, da det er til Skade for Godseieren og hyppig i dens Følger for det Almindelige, saa maae vi dog paa den anden Side for- kaste en Feiltagelse af modsat Art, der er langt stadeligere, og det er, at bortforpagte imod for høie Afgifter. Dersom Jord- afgiften er saa høi, at den sluger hele det Udbytte, som For- pagteren ved sin Flid kan bringe ud af Jorden, saa er der ingen Grund for ham til at anstrænge sig; er det en Mand med Ca- pital, søger han at anbringe denne ved den første givne Leilig- hed paa en Gaard, hvor den kan bringe ham større Fordeel; i andet Tilfælde maa han vælge sig frem, bestandig haabende Udbytte, indtil hans Capital er saa forringet, at han har Lidet eller Intet tilbage; Gaarden forfalder mere og mere, indtil den tilsidst overlades Godseieren i udpiint Tilstand. Det er meget vanskeligt at finde den rette Middelvei mellem disse Extremes; Maaden, hvorpaa Afgiften sandsynligviis bedst kunde bestemmes, var fri Concurrence, hvis der ei var et kunstigt Element, der indvirker paa Udfaldet. Godseieren har ifølge Udpantnings- loven den første Afgang til Forpagterens Giendele, og dette opmuntret ham undertiden til at vælge, istedetfor Manden der besidder Capital og Dygtighed, den, som kun har lidt af begge, hvorved han uforholdsmæssig forhvier Afgiften. Offentlig Concur- rence er derfor, som Loven nu er, ei altid en god Maalestof for Jords Værdi for den Forpagter, der har Capital.

Tre mærkelige Exempler paa de forskjellige Resultater af de Maader, Jorden er bortforpagtet paa, skulle vi her frem- hæve. I Orfordshire fandt vi en betydelig Godseier, der for- langte en saa urimelig forøget Afgift, at hans bedste Forpag- tere forløbe ham, og en stor Deel af Godsset overlodes ham. — Anderledes var Forholdet mellem en anden Adelsmand og dennes Forpagtere i Grevskabet Durham, hvor hverken Afgiften er stegen, ei heller er skiftet Forpagtere, og hvor, uagtet den

første Deel af Jorden anerkjendes at være for lavt bortforpagtet, Forpagterne hverken ere lykkelige eller tilfredse. I disse to Tilfælde have vi de modsatte Uderligheder, det ene frembringer Ruin og formindsket Produktion, det andet Eiggylldighed og Utilfredshed. Saaledes blive Resultaterne af Administrationer, der ledes efter aldeles forskjellige Principer, dog temmelig overensstemmende.

Det tredje Exempel er taget fra Grevskabet Bedford, hvor en Godseier, der tilfulde kjendte sin Pligt, satte sine Gaarde i en god Stand, hvad de Hovedforbedringer angaae, der ere nødvendige til en fordeelagtig Benyttelse af dem, og bortforpagtede dem saa først til udvalgte Forpagtere, til en god Afgift, anslaaet af Godsforvalteren, der selv praktisk kjender til Jord. Herved er en feilagtig Concurrence udelukket, medens paa samme Tid Godseieren, ved gradviiis at forøge Afgiften, deeltager i Landets stigende Rigdom. Forpagterne have deres Capital til fri Disposition til Jordens Behandling, og kunne derved udbrage den fulde Fordeel af den. En levende og sympathiserende Interesse vedligeholdes saaledes mellem Godseieren og Forpagteren, hvis Resultater sees af den bedre Behandling, samt det forøgede Arbejde og en hjertelig Forstaaelse mellem en klog og betænksom Godseier og intelligente og uafhængige Forpagtere. Paa mange andre i disse Breve omtalte Gods, hvor de samme Principer ere fulgte, har man havt lignende Resultater.

Den Indflydelse, som en stærk Befolkning har havt paa at forøge Jordafgiften, er forskjellig i de forskjellige Egne af Landet. De af Englands Grevskaber, som have de laveste Afgifter, ere: Surrey, Sussex og Durham, hvoraf de to kunne siges at være i Nærheden af Hovedstaden og det tredje har en tæt og godt beskæftiget Befolkning. — De Grevskaber, som have de høieste Afgifter, ere: Lancashire og West Riding, hvilke begge have store Landsbyer og indeholde en betydelig Deel Græsjord. I 1770 synes det som Afstanden fra Hovedstaden har regu-

leret Afgifterne efter en stor Maalestok, idet, efter Youngs Beretning, Afgiften i Berckshire var 11 Rbd. 61 s. pr. Td. Land, og falder gradviis til Cumberland til 4 Rbd. 45 s. — Kommunikationsmidlerne ere af ham beskrevne som „stræffelige“. „Lad mig paa det alvorligste raade alle Rejsende,“ siger han, „som tilfældigviis falde paa at bereise dette frygtelige Land, helst om muligt at undgaae det, thi man vil træffe paa Spor, som jeg har maalt vare fire Fod dybe og opfyldte med Mudder, paa Grund af en vaad Sommer. Jeg vil anbefale Folk til, ikke at reise høiere op end til Newcastle under Lyne. Indtil bedre Communicationsmidler ere bragte tilveie, bør alle Rejsende betragte dette Land som en Sø, og snarere tænke paa at kjøre ind i Oceanet end vove sig ud paa saa affhyelige Veie.“

Eagerne have nu forandret sig, vi have Jernbaner, der gjennefrydse enhver Deel af Landet, Dampstibe, der gaae fra næsten enhver Havn, og i Almindelighed gode Bærtshuse mellem hver Landsby og Kjøbstad. —

Afgiften, forsaavidt den reguleres ved ydre Omstændigheder, ville vi ei finde at være afhængig af andre Forhold, end Nærheden af eller Afstanden fra Hovedstaden. For at vise dette have vi udarbejdet følgende Tabel, som deler Landet i to Dele med Hensyn til Climateret fra Nord til Syd, den ene omfattende den østlige og sydlige Kyst eller Kornsiden af Den, den anden de midterste og vestlige Grevskaber, hvor Algerbruget mere er en Blanding af Korn-, Dvæg- og Smørproduktion.

Tabel

over

Gjennemsnitsafgiften af dyrket Jord, Hvedeproduktion, opgivet i Tønder, samt Ugelønnen for Arbejderne i Aarene 1850—51 i de midterste og vestlige Grevskaber, som ere de blandede Korn- og Græsdistricter, og i de østlige Grevskaber, der ere de vigtigste kornproducerende Egne i England.

De mellemste og vestlige Grevskaber:

	pr. Tønde Land.				Arbejder.	
	Afgifter.		Produktion.		Ugeløn.	
	Rbd.	ß.	Ldr.	Skpr.	Rbd.	ß.
Cumberland	15.	—	9.	3	5.	79
Lancashire	25.	19	9.	5	6.	4
West Riding	24.	—	10.	2	6.	26
Cheshire	17.	93	9.	5	5.	36
Derby	15.	56	11.	3	4.	89
Nottingham	19.	44	11.	—	4.	46
Leicester	20.	92	7.	3	4.	24
Stafford	17.	93	9.	5	4.	24
Warwick	19.	44	10.	2	3.	77
Northampton	17.	93	9.	5	4.	46
Buckinghamshire	15.	56	8.	5	3.	77
Drford	17.	93	8.	5	4.	3
Glocester	16.	75	8.	—	3.	13
North Wilts	20.	92	9.	5	3.	34
Devon	17.	93	7.	—	3.	77
Gjennemsnit	18.	73	9.	3	4.	50

De østlige og sydlige Grevskaber:

	pr. Tønde Land.				Arbejder.	
	Afgifter.		Produktion.		Ugeløn.	
	Rbd.	§.	Ldr.	Skpr.	Rbd.	§.
Northumberland	12.	—	11.	—	4.	89
Durham	10.	15	5.	5	4.	89
North Riding	17.	36	7.	—	4.	89
East Riding	13.	47	10.	3	5.	36
Lincoln	17.	93	9.	—	4.	46
Norfolk	15.	27	11.	—	3.	77
Suffolk	14.	27	11.	—	3.	13
Huntingdon	15.	84	11.	—	3.	77
Cambridge	16.	75	11.	—	3.	34
Bedford	15.	—	8.	5	4.	3
Hertford	13.	47	7.	5	4.	3
Essex	15.	56	9.	5	3.	56
Surrey	11.	11	7.	5	4.	24
Sussex	11.	39	7.	5	4.	67
Berk	17.	93	10.	3	3.	34
Hants	15.	—	10.	3	4.	3
South Wilts	10.	49	8.	3	3.	13
Dorset	12.	—	7.	2	3.	34
Gennemsnit	14.	9	9.	1	4.	6

Gennemsnitsafgiften af dyrket Jord i alle Grevskaber 16 Rbd. 27 §.

Gennemsnitsproduktion pr. Ld. Land af Hvede 9 Ld. 2 Skp.

Gennemsnitsugeløn for Arbejdere 4 Rbd. 24 §.

Det sees saaledes heraf, at de store kornproducerende Grevskaber paa Østkysten give 14 Rbd. 9 sk . i Afgift i Gjennemsnit pr. Tønde Land, og at de mellemste, der have en mere blandet Driftsmaade og Græssgang, samt Meierigaardene i de østlige Grevskaber give 18 Rbd. 73 sk . Denne slaaende Forskjel, der ei er mindre end 30 pCt., ligger hovedsagelig i den forskjellige Værdi deres Handelsvarer have. Kornet, som er Handelsvare for Østkysten, sælges endnu til samme Pris som for 80 Aar tilbage, medens Prisen paa Meieriprodukter, Kjød og Uld næsten er fordoblet. Ved at sammenligne Hvedeproduktionen vil det kunne sees, at Forskjellen i Afgiften ei hidrører fra den frugtbare Jord. De kornproducerende Grevskaber, forsaavidt de dyrke Byg, og fede eller tillægge Stude og Faar, vinde ved at Prisen stiger. *)

Forspagtningscontrakter findes kun undtagelsesviis gennem hele England, men skjøndt vi have fundet dem mere i det Vestlige, saa have de dog været for enestaaende, til at vi af dem kunde uddrage Resultater med Hensyn til Contrakternes Indflydelse paa Afgiftens større eller mindre Hvide.

*) Tabellen er forsaavidt ufalskændig, at den mangler Underretning om de forskellige Smaaafgifter, Forspagteren har at svare foruden Forspagtningsafgiften; men disse ere dog saa forskellige, at man ei kunde give noget bestemt Gjennemsnit. Nogle Gaarde vare tiendefri og paa andre overtog Godseieren selv Betalingen af Tienden; i enkelte Sogne var Fattigskatten ubetydelig, i andre overdreven stor, og ligesaa Betalingsafgift og andre Landskatter. — En Tabel (denne vil komme i et efterfølgende Brev) viser, at Fattigskatten i Gjennemsnit trykker næsten lige meget i begge Afdelinger af Landet. Skjøndt Tienden synes at være sværest i de sydlige og østlige Grevskaber, kan dog Gjennemsnitsskatten ansees at være næsten lige stor i begge Dele af Landet, saa at derved ei gjøres nogen Forandring i de opgivne Talstørrelser over Forspagtningsafgiften. Vi ere overbeviste om, at Godseierne ville finde Fordeel ved selv at betale alle Skatter med Undtagelse af Fattigskatten, og saa bortforspagte deres Jord, ligesom i Skotland, til en vis bestemt Afgift. Naar Godseieren saaledes betaler alle Skatter, vil han have en direkte Interesse i at kontrollere Grevskabets kommunale Byrder, hvilket han ligesom har bedst Tid og Gynne til, og Forspagteren vidste derved bestemt, hvor meget han havde at svare.

Gaardenes Størrelse have uidentivt Indflydelse paa Afgiften, thi i det tørre Klima i Østkystens Grenstaber kan en Korngaard drives med stor Nøiagtighed og Regelmæssighed i en stor Maalestok; isærdeleshed i Kridtdistrikterne, hvor Markerne ere aabne og fri for Skov, og hvor Jordens naturlige Lørlighed tillader at holde Faar i Fjold, kan store Strækninger bestyres af eet Menneske. Derved bliver Godseierens Udgifter til Bygninger og Hegn betydelig formindskede, saa han finder det i sin Interesse at understøtte store Forpagtere, Folk med Capital og Opdragelse. — Ved at gaae vestlig bliver Jorden mere skovrig og bedre stiftet til Græsning, Markerne ere smaa, Gaardene mindre og derved Forpagternes Antal større. — Endnu vestligere har det fugtige Klima en væsentlig Indflydelse paa Culturmethode; den gjør, at Jorden er ugunstig for Kornafgrøder og dette navnlig for Indførelse af Draining med brændte Leerrør, men heldigere for Græs. — Gaardene ere smaa og i Hænderne paa en talrig Klasse Forpagtere, der leve sparsommelig og en stor Deel deeltage tilligemed deres Familie i Arbeidet. Her finde vi altsaa alt det nødvendige til at gjøre Forskiel i Afgift. Hovedindtægten for Landmanden i det Vestlige ere Meieriprodukterne, hans Kreaturer og Faareflokkene, medens den store østlige Landmand navnlig stoler paa sin Hvede og sit Byg. — Det vil saaledes sees, at Godseieren i de mellemste og vestlige Grenstaber have to store Fordele, idet hans Jord baade producerer de værdifuldeste Gjenstande, og hans Gaarde, der ere smaa, kunne overtages af et langt større Antal Forpagtere — eller fort sagt, blive søgt meget mere end Korngaardene paa Østkysten. — Ifølge vore Optegnelser er Gjennemsnitsstørrelsen af Gaardene i de forskjellige Grenstaber: for Korngaardene 320 Tdr. Land og for Gaardene i de mellemste og vestlige Egne 160 Tdr. Land.

Landets geognostiske Dannelselse har en betydelig Indflydelse paa Eiendommens virkelige Værdi, forsaavidt denne direkte indvirker paa Jordens Bestaafenhed. — I alle Grenstaber, som have lave Afgifter, med Undtagelse af de tre nordlige, havees Kalken som

fremherstende Underlag, og i de Grevstaber, som have høie Afgifter, er den røde Sandsteen Hovedformationen.

Den omhyggelige Læser vil, ved opmærksomt at betragte de ovenstaaende Tabeller, blive overrasket ved forskjellige uventede Resultater. At den rige Landmand paa Østkysten, der har de letteste Jorder at drive og behandler disse med den meest udmærkede Dygtighed, ei alene skal betale de laveste Afgifter, men endog klage meest over den sidste Dalen i Priserne, hidrører fra, at han er mere afhængig af Kornets Værdi. Vestkystens fugtige Klima, der er mindre gunstig for Kornproduktionen, nøder Landmanden til at sætte større Tiltro til Kreaturer, og eftersom Landets Velstand stiger, vil Forskjellen i den relative Værdi af Korn og Kreaturer gradviis vore.

Vegetabiliske Frembringelser, fersk Kjøb, Hø og Græsgange til Køer, hvilke sidste tidligere vare indskrænkede til Byernes Omegn, maa nødvendigviis nu produceres i større Mængde, eftersom Byerne udvide sig og blive stærkere befolkede. Tilbøieligheden til at gaae ind paa denne Produktion maa blive ansporet ved de lettere Communicationsmidler. Vor Øbeligheden med et begrænset Territorium og en tiltagende tæt Fabrikbefolkning, gjør aarlig den Kreds større, i hvilken fersk Føde, Vegetabilier og Fourage vil være nødvendig til dagligen og ugentligen at forsyne Indvaanerne og deres Kreaturer, og disse Produkter kunne, paa Grund af deres Mængde og den Nødvendighed at have dem friske, ei tilføres fra fremmede Lande. De kunne ei heller produceres saa godt i noget andet Land, som i vort eget, da saavel Klimatet som Jorden er saa mærkelig vel stiftet for dem.

Ulden er stegen ligesaa meget i Priis som nogen af de andre Produkter, og der er gode Udsigter til, at Hør bliver en meget søgt Artikel, og derved Landmandens Opmærksomhed værdig. — Sukkerfabrikationen af Runkelroer kan endnu blive meget fordelagtig for den engelske Landmand, og bør derfor ei heller udelukkes af Betragtning. *) Alle disse Produkter forlange An-

*) Der er to vigtige Betænkninger med Hensyn til Hør- og Sukkerculturen. Landmanden modtager ei alene de gode Priser for Trevelstoffet paa den

vendelse af betydeligt Arbejde, stor Omsorg, Flid og Opmærksomhed og større Kapital end Kornproduktionen.

Det sees heraf, hvor forskjellige de Gjenstande ere, som forlange Opmærksomhed og gjøre en Forandring af Systemet nødvendig, hvorved store Foretagender, som nu ledes af de rigere Landmænd i de østlige Grevskaber, med dette videre udarbejdede System ei med Fordeel kan ledes af en enkelt Person. Det vil uundgaeligt føre til den gradvise Formindsfelse af store Gaarde, og Concentrationen af Landmandens Capital og Opmærksomhed paa et mindre Areal. Til Understøttelse for denne Mening maa appelleres til den individuelle Erfaring af den agerdyrkende Klasse.

Brødforbruget i en Landmands Familie er langt fra saa stor en aarlig Udgift som Kjøb; Mælk, Vegetabilier samt Ost koste mere end Brød, hvis de skulde kjøbe det paa Markedet. Naar man gaaer 30 Aar tilbage i Tiden, vil man finde Forskjellen gradvæis tildraget. Hos Massen af Consumenterne danner Brød endnu Hovedføden, dog er Forbruget af Kjød og Ost tildraget i Fabrikegnene, hvor Daglønnen er høi, i en ganske overordentlig Grad; endog i de agerdyrkende Egne tager Arbeideren sig leilighedsvis en Kjødmiddag eller belægger sit tørre Brød med en Skive Ost. — I en Gentlemans Familie, der bestaaer af ham selv, hans Kone, 6 Børn og 10 Tjenestefolk,

ene og Sukkerstoffet paa den anden Side, men beholder paa Gaarden Hørfvæt og Røsterne ved Sukkerfabrikationen til Fodring af Kreaturer og til Ferøgelse af Gjødningens baade Oualitet og Qvantitet. Brugen af Hørfvæt til Kreaturer kendes godt i dette Land, og med Hensyn til Røsterne ved Sukkerfabrikationen kan nævnes (efter Grev de Gourcy's Udsagn, som har ofret flere Aar til Undersøgelse af continentale Agerbrug), at der findes store Flokke Kreaturer paa Sukkergaarde, og at man fornylig har opfundet en Maskine ved et Sukkerfabrik i Baden, som, liig vore Tærskemaskiner, kan indføres med ringe Ferøgelse af Udgift paa almindelige Gaarde, og ved hvilken der kan udtrækkes Sukker, samt dette tilberedes til Handelsvare, for en Priis af 9 S. pr. Pd., og dette endog efter først at have betalt Fabrikationen og en god Priis til Landmanden for hans Roer.

er Gjennemsnitsudgiften for hver Person aarlig af de Produkter, som Landmanden selv avler, 85 Rbd. 46 s. for Kjød, Smør og Mælk, og 10 Rbd. 4 s. for Brød. I en stor offentlig Anstalt, hvor der i Gjennemsnit fandtes 646 mandlige Personer, hovedsagelig Dreng, vare Udgifterne for hver Person for Kjød, Ost, Kartofler, Smør og Mælk 40 Rbd. 64 s., og for Brød 18 Rbd. 64 s. — Priiserne paa de forskjellige Artikler ere i begge Tilfælde sat efter Gjennemsnitsprisen i hele England. Det første Exempel viser, at Udgiften paa Artikler, der ere frembragte af Græs og Grønfoder, ere næsten ni Gange større end de af Korn, og det andet, der mere kan ansees som et Gjennemsnitsexempel, viser, at Udlæget er mere end dobbelt saa stort for de første som for de sidste Artikler. Her see vi ei alene den Slags Produkter, som ere meest søgte, men og den Retning, hvori Huusholdningsudgiften tiltager, eftersom Midlerne forbedre sig. Det er rimeligt, at den store Masse Consumenter, eftersom deres Omstændigheder forbedre sig, følger den samme Regel. Og som videre Beviis for dette Argument kan nævnes, at det eneste Slags Korn, som er stegen i Priis siden 1770, er Byg, hvilket kan tilregnes det tiltagende Forbrug af Al, der mere er en Luxus end Nødvendighed for Livets Op- hold. Enhver intelligent Landmand bør stadigt have dette for Diet. Lad ham producere saameget som han kan af de Artikler, der have viist en gradviis Tendens til Stigning; thi de Gaarde, som for 80 Aar tilbage udbragte £ 100 i Kjød og Uld eller i Smør, ville nu udbringe £ 200, og det uden at hverken Qvægracen eller Jorden behøver at være bleven forbedret. De, som dengang udbragte £ 100 i Hvede, ville nu ei give mere, om endog Jordens produktive Kraft ei var undergaaet nogen Formindsfelse ved en længe fortsat udtærende Dyrtning. — Leerjorderne i Durham og Cleveland, og Skovjorderne i Surrey, Sussex og Kent ere gaaede tilbage i Frugtbarhed. Hveden, som de producere, sælges til den samme Priis som dengang, og Udbyttet pr. Acre er formindsket. Forpagterne i disse og lignende Egne ere de fattigste af deres Klasse i England,

og Afgiften til Godseieren er neppe flegen. — I Cheshire og Lancashire er der ligesaa stive og ufrugtbare Leerjorder, men selv om de ei producerede mere end for 80 Aar siden, ere dog baade Gierne og Forpagterne blevne mere velhavende, fordi at Ost og Smør danne Egnens Handelsvare; hvad der dengang blev solgt for £ 100, er nu £ 200 værd.

Imidlertid er Kornproduktionen ogsaa tiltagen, hvilket er en meget vigtig Fordeel. Aarsagen hertil ligger i, at stort Kreaturhold af vel fødte Kreaturer, bringer Frugtbarhed paa den Jord, hvor de holdes, medens paa den anden Side en stadig Korndyrkning, der ei giver en lignende Gjødningskraft tilbage, gradviis formindsker den naturlige Frugtbarhed. Følgen af dette og en Stadfæstelse af vor Argumentation er: at Kornjorder i Surrey og Sussex nu kunne forpagtes for 9 Rbd. eller kjøbes for 250 Rbd. pr. Td. Land, medens Græsjørderne af omtrent samme Kvalitet i Cheshire bortforpagtes for 18 Rbd., og sælges for 540 Rbd. pr. Td. Land, ja endog i samme Grevskaber er Contrasten endnu mere slaaende; thi i Surrey bortleies Eng for 36 Rbd. pr. Td. Land, medens Bløieland, af omtrent samme Kvalitet, paa den anden Side af Øjerdet neppe kan bringes til 9 Rbd.

Medens vi saaledes have forsøgt at betegne den Retning, hvori, som Erfaringen synes at paavise, de agronomiske Foretagender i Fremtiden ville lønne sig bedst, er det godt at være opmærksom paa den mulige Virkning, en saadan Forandring kan have paa Fødemidlers stærkere Forbrug og Krav paa Arbeidskraft. Dersom lidt efter lidt mere Jord skulde blive udlagt til Græs, eller større Areal blive benyttet til Produktion af Kjøb og Vegetabilier, saa vente vi dog, at Kornproduktionen ei vil blive formindsket i nogen betydelig Grad, eftersom man ved Hjælp af en forhøiet Kultur vil have et større Udbytte pr. Td. Land. Men selv om Tilvæksten i Afgrøden ikke skulde være istand til i Kvantiteten at erstatte, hvad der kommer til at mangle ved at indrydde Korndyrkningen et mindre Areal, saa behøver man dog derfor ikke at frygte for at faae det fornødne Brød

til Folket. At indskrænke Kornsaeningen er den bedste Forberedelse til fremtidig Korndyrkning; og dersom det Tilfælde skulde komme, at vi, som Følge af Krig, skulde blive tvungne til at hjælpe os selv, ville vi i vore rige Græsmarker og velbehandlede Grønsovermarker finde en Gjødningskraft, som efter kort Tids Forløb kunde sættes i Virksomhed, og som vilde give gode Kornafgrøder i flere paa hinanden følgende Aar, med ringe Arbejde og Udgift.

Erfaringen viser ogsaa, at denne Forandring i Driften ei vilde være skadelig for Arbejderne. Grønsover forlanger mere Haandarbejde end Korn, og endog forøget Græsland i Forbindelse med Grønsover vil sandsynligviis ikke formindste Kravet paa Arbeidskraft. Det er i Sydens og Østens rene Korndistrikter at Arbejdernes Stilling er meest trykkende. Meierigaardene i North Wilts, i Gloucester-Dalen og Wiltshire-Dalen give bedre Dagløn til Arbejderne end Korndistrikterne i samme Grenstaber, nemlig: Salisbury-Eletten, Cotswolds og Korngaardene paa Chilternbjergene.
